

Galleriet för medborgerligt märkvärdiga personer – vår svenska porträttsamling

SKOLPROGRAM GYMNASIET, TID 45 MIN

Välkommen till De Kungliga Slotten

De kungliga slotten med tillhörande parker har mycket att berätta om Sveriges historia och kulturella utveckling. Tio av de elva kungliga slotten är öppna för allmänheten hela eller delar av året och är bland Sveriges mest besökta turistmål. De ägs av staten och förvaltas av Statens fastighetsverk som ansvarar för drift, underhåll och tillsyn. Kungen disponerar dem enligt den kungliga dispositionsrätten och har till uppgift att visa och vårda detta kulturarv.

De kungliga slotten utgör miljöer där historiska personer levt och verkat och där historiska händelser ägt rum. I alla tider har de kungliga slotten varit mötesplatser för kulturellt utbyte i olika former, bland annat genom utländskt hantverkskunnande vid uppförandet av byggnaderna, släktband mellan Europas Kungahus och idag med den internationella turismen. Ett besök på något av de Kungliga slotten ger möjlighet till reflektion kring vår egen samtid i relation till historien, genom politik, traditioner, arkitektur, inredningar och föremål.

De
Kungliga
Slotten

Lärrarintroduktion

Gripsholms slott

Gripsholms slott uppfördes i mitten av 1500-talet på uppdrag av Gustav Vasa. Borgen var både en militär fästning och ett kungligt hem. Alltsedan vasatid har Gripsholms slott fått representera 1500-talets historia och samtida stilideal i Sverige, både med sina genuina 1500-talsmiljöer och med senare tiders återskapade renässansinteriörer.

Slottet som uppfördes som vasaättens stamborg, har varit i kunglig ägo sedan uppförandet och faller sedan 1809:s regeringsform under det som kallas kunglig dispositionsrätt. Gripsholm är idag hem för den svenska statens porträttsamling vilken förestås av Nationalmuseum och som erbjuder besökaren en exposé över svenska samhällsbyggare och berömdheter under 500 år.

Försvarsborgen, som aldrig kom att belägras eller stå under egentlig attack, innebär i dag i sin exteriör en välbevarad modell för dåtida fortifikation.

Under 1700-talet och Gustav III:s tid kom vasatiden att stå i fokus för ett historiebbruk, där monarkin sökte sina rötter i vasatiden och Gustav III själv såg sig som en länk i en kedja från Gustav I (Vasa).

Från vasatidens 1500-tal samt från det gustavianska 1700-talet finns miljöer – inte minst en barockteater i originalskick - liksom inventarier och porträtt bevarade.

Syfte

Gripsholms slott utgör med sin porträttsamling en fantastisk historisk källa, där porträtten både kan utgöra pedagogiska nycklar för biografiska studier och innebära en ovärderlig länk till porträttkonstens historia, historien om konstvetenskapens utveckling och agera utgångspunkt i diskussioner om identitet, utbildningsprinciper, modernitet eller representation.

Porträttsamlingen är ett unikt källmaterial inför studier av måleritekniker och olika konstnärliga medium, för studier av konstnärens villkor och roll historiskt. Porträtt som konstform kan tillskrivas en alldeles speciell typ av värde utöver ett eventuellt monetärt och estetiskt; värdet i igenkänningen, i identifieringen och i den nära relationen mellan avbildning och biografi.

Skolmaterialets titel *Galleriet för medborgerligt märkvärdiga personer – vår svenska porträttsamling* återger en tidigare och väl beskrivande benämning på det som idag går under namnet Statens porträttsamling och som har sitt hem på Gripsholms slott och som ombesörjs och ansvaras för av Nationalmuseum. Den anses vara världens äldsta och mest omfattande statliga porträttsamling.

Porträtt och porträttyper som aktualiseras under visningen är vasatidens porträtt, porträtt representativa för stormaktstiden, gustavianska porträtt, familjeporträtt, representationsporträtt, barnporträtt och moderna porträtt.

Koppling till innehåll i läroplanen

Skolprogrammet *Galleriet för medborgerligt märkvärdiga personer – vår svenska porträttsamling* kan med fördel bokas inom ramen för ämnena Historia, Samhällskunskap, Konst, Kultur och Idéhistoria. Här nedan har vi listat några syften och mål ur läroplanen som skolprogrammet berör.

Historia:

- Ge möjlighet att arbeta med historiska begrepp, frågeställningar, förklaringar och olika samband i tid och rum för att utveckla förståelse kring historiska samhällsförändringar.
- Utveckla kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Visa på hur historiskt källmaterial speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar och kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation.
- Utveckla förmågan att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och ge perspektiv på framtiden.

- **Samhällskunskap:**

Utveckla kunskaper om makt, demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.

- Ge kunskap om historiska förutsättningar betydelse för dagens samhälle samt hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Konst, Kultur och Idéhistoria:

- Samband mellan kulturuttryck, tankeströmningar och samhällsförändringar under olika kulturella epoker.
- Konstens och kulturens förhållande till makt och överhet inkluderande allt från propaganda till kritiskt ifrågasättande.
- Förmåga att sätta in den kultur- och idéhistoriska utvecklingen i ett större sammanhang samt att resonera kring hur olika skeenden har påverkat och påverkar idéhistorien och konstarnas utveckling.
- Kunskaper om de olika konstarnas särskilda uttrycksmedel samt om konstarnas samspel med varandra, med teknikutvecklingen och med det omgivande samhället.
- Samband mellan samhällsförändring och konstnärliga uttrycksformer, i nutiden och med historiska tillbakablickar.

Tips på artiklar och annat material

Här är tips på artiklar och material på www.kungligaslotten.se som hör ihop med visningens tema:

[Porträttsamlingen - Kungliga slotten](#)

[Historik - Kungliga slotten](#)

[Hertig Karls kammare - Kungliga slotten](#)

De
Kungliga
Slotten

Begreppslista

Följande begrepp kan komma att diskuteras i visningen. Fundera gärna över deras betydelse före ert besök.

- Mecenat
- Proveniens
- Målerisk
- En face
- Grisaille
- Trompe l'œil
- Symbolik
- Allegori
- De fyra elementen
- Personifikation
- De sköna konsterna
- Identitet
- Självporträtt
- Beträktare
- Blick – Gaze
- Pigment
- Konstnärsverkstad
- Skrå
- Konstnärssakademin
- Mäster

